

Markéta Pravdová, Lenka Zachardová,
Lola Laštovičková, Eva Dvořáková, Zuzana Ďuríková

POSTAVENÍ JEDNATELE

právní a daňový pohled

- ▶ Vznik a zánik funkce
- ▶ Jednání za společnost
- ▶ Péče řádného hospodáře
- ▶ Následky porušení povinností
- ▶ Smlouva o výkonu funkce a odměňování jednatele
- ▶ Střet zájmů

KOMPLEXNÍ
ŘEŠENÍ

Markéta Pravdová, Lenka Zachardová,
Lola Laštovičková, Eva Dvořáková, Zuzana Ďuríková

POSTAVENÍ JEDNATELE

právní a daňový pohled

**KOMPLEXNÍ
ŘEŠENÍ**

Grada Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Edice Právo pro praxi

**Mgr. Ing. Markéta Pravdová, Mgr. Lola Laštovičková,
JUDr. Eva Dvořáková, Ing. Lenka Zachardová,
JUDr. Zuzana Ďuríková**

Postavení jednatele právní a daňový pohled

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7 jako svou 7097. publikaci

Realizace obálky Vojtěch Kočí
Sazba Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová
Počet stran 144
První vydání, Praha 2018
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© GRADA Publishing, a.s., 2018
ISBN 978-80-271-2300-1 (ePub)
ISBN 978-80-271-2299-8 (pdf)
ISBN 978-80-247-3150-6 (print)

GRADA Publishing: tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400, www.grada.cz

Obsah

Předmluva	7
I. Postavení jednatele a vztah k ostatním orgánům	9
1. Postavení jednatele	9
2. Jednatel a valná hromada	12
3. Jednatel a společníci společnosti	13
4. Jednatel a dozorčí rada	14
5. Jednatel a ostatní orgány	15
6. Jednatel a likvidátor	15
7. Jednatel a prokura	16
II. Předpoklady vzniku funkce, vznik a zánik funkce	19
1. Předpoklady vzniku a výkonu funkce	19
2. Důsledky nesplnění podmínek pro výkon funkce	30
3. Absence úpadku	31
4. Vznik funkce	32
5. Zánik funkce	37
6. Zápis jednatele do obchodního rejstříku	44
III. Jednání za společnost a zástupčí oprávnění jednatele	49
1. Počet jednatelů	49
2. Jednání za společnost	50
3. Zveřejnění způsobu jednání za společnost	54
4. Jednání jednatele společně s prokuristou	55
5. Omezení jednatelského oprávnění	57
6. Zastupování společnosti před soudem	58
7. Jednání vůči zaměstnancům	59
8. Zmocnění jednatele	59
IV. Jednatelé jako kolektivní orgán (sbor jednatelů)	63
1. Podmínky pro zavedení sboru jednatelů, předseda sboru jednatelů a zápis do obchodního rejstříku	63
2. Rozhodování sboru jednatelů	64
3. Rozdělení působnosti členů sboru jednatelů (horizontální delegace) a dopad na jejich odpovědnost	66
4. Kooptování a náhradní členové sboru jednatelů	68

Postavení jednatele

V. Odměňování jednatele, smlouva o výkonu funkce	71
1. Odměňování jednatele	71
2. Mzda osoby blízké jednatele	76
3. Jednatel právnická osoba	77
VI. Daňové a účetní souvislosti odměny jednatele	79
1. Zdaňování jednatelů daňových rezidentů	79
2. Zdaňování odměn jednatelů daňových nerezidentů	87
VII. Souběh funkcí	93
1. Pojem souběhu, důvody	93
2. Přípustný (nepravý) souběh	93
3. „Pravý“ souběh	95
4. Závěry pro praxi	96
5. Jednatel jako OSVČ	97
VIII. Pravidla střetu zájmů, zákaz konkurence	99
1. Rozsah střetu zájmů a osoba blízká	99
2. Informační povinnost	101
3. Porušení informační povinnosti ze strany jednatele	103
4. Pozastavení výkonu funkce a zákaz uzavření smlouvy	104
5. Zákaz konkurence	106
IX. Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a následky jejího porušení	109
1. Péče řádného hospodáře	110
2. Obchodní vedení a vyžádání pokynu nejvyššího orgánu	115
3. Odpovědnost jednatele za porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, následky porušení; pojištění odpovědnosti jednatele	117
4. Porušení péče řádného hospodáře v procesních souvislostech	126
5. Vybrané příklady k otázce posuzování péče řádného hospodáře v judikatuře	127
X. Vzorová smlouva o výkonu funkce	131
Seznam použité literatury	137
Přehled zkratk	139

Předmluva

Společnost s ručením omezeným patří v České republice mezi nejrozšířenější formu obchodních společností. V roce 2015 tvořily společnosti s ručením omezeným 92 % všech obchodních společností, v roce 2017 už to bylo 96 % (což odpovídá celkovému počtu 462 910). Mezi hlavní důvody oblíbenosti této právní formy patří omezené ručení společníků za dluhy společnosti, možnost založit společnost s minimálním základním kapitálem a flexibilní úprava práv a povinností společníků.

Není tedy divu, že postavení jednatele, jakožto výkonného orgánu společnosti s ručením omezeným, vzbuzuje v široké odborné veřejnosti tolik pozornosti, např. pokud se týká problematiky jeho odpovědnosti, střetu zájmů a tolik diskutovaného souběhu funkcí (v případě, že jednatel má souběžně se společností uzavřen pracovněprávní vztah).

Ani z hlediska daňového není postavení jednatele zcela vyjasněno, a to zejména v oblasti DPH.

V následující publikaci jsme se proto chtěli zaměřit na hlavní otázky, které postavení jednatele jakožto statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným vyvolává, a to z praktického hlediska, včetně zohlednění daňových souvislostí. Daňové dopady přitom úzce souvisejí zejména s problematikou odměňování jednatele.

Věříme, že díky praktickému zaměření textu, včetně uvedení názorných příkladů a vzorové smlouvy o výkonu funkce, bude publikace vhodným pomocníkem pro řešení každodenních právních otázek, které výkon funkce jednatele přináší.

Překládaná publikace zohledňuje právní stav k 1. 11. 2018. Při jejím použití bude nutno zohlednit případné změny právních předpisů, ke kterým dojde následně. Tato publikace má být praktickou pomůckou pro praxi, nicméně nemůže nahradit právní a daňové poradenství v konkrétním případě, kdy je třeba zohlednit specifické okolnosti daného případu.

I. Postavení jednatele a vztah k ostatním orgánům

1. Postavení jednatele

Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je **jeden nebo více jednatelů** (§ 194 ZOK). Počet jednatelů společnosti a způsob jejich jednání za společnost je jednou z povinných náležitostí zakladatelského právního jednání (společenské smlouvy či zakladatelské listiny; dále jen „společenská smlouva“) (§ 146 odst. 1 písm. g) ZOK) a zapisuje se do obchodního rejstříku (§ 25 odst. 1 písm. g) ZVR).

Jednatel jakožto statutární orgán společnosti s ručením omezeným je **hlavním řídicím, výkonným a jednatelským orgánem**. Z § 163 občanského zákoníku vyplývá, že mu náleží veškerá působnost, kterou společenská smlouva, zákon či rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby, jedná se o tzv. **zbytkovou působnost**. V této souvislosti je třeba zmínit, že valná hromada společnosti si může vyhradit rozhodování případů, které náleží do působnosti jiného orgánu společnosti, tj. i jednatelů (§ 190 odst. 3 ZOK). Např. valná hromada si může vyhradit, že bude schvalovat zcizování a zatěžování nemovitostí.

Působnost jednatele se projevuje jednak navenek a jednak dovnitř společnosti. Navenek činnost jednatele spočívá zejména v tom, že vůči třetím **osobám činí právní jednání za společnost** (zastupuje a jedná v zastoupení společnosti navenek).

Zástupčí oprávnění jednatele se projevuje zejména tím, že:

- uzavírá za společnost smlouvy,
- uděluje za společnost plné moci,
- uděluje a odvolává prokuru,
- zastupuje společnost před soudy a orgány veřejné správy,
- jedná za společnost vůči zaměstnancům.

K jednání za společnost viz blíže kapitola III.

1.1 Obchodní vedení

Pokud se týká působnosti směřované dovnitř společnosti **přísluší jednatelem řízení společnosti a obchodní vedení**. Zákon sice výslovně pojem obchodního vedení nedefinuje, nicméně k jeho náplni se několikrát vyjadřovala judikatura (zejména v souvislosti s otázkou přípustnosti souběhu funkcí). Např. z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 1 Cdo 2310/2015 vyplývá, že:

„... obchodním vedením společnosti je organizování a řízení podnikatelské činnosti společnosti, včetně rozhodování o jejích podnikatelských záměrech a zabezpečení řádného vedení účetnictví společnosti.“

Obchodní vedení může a nemusí vyústit v činění právních jednání za společnost.

Má-li společnost více jednatelů, kteří netvoří kolektivní orgán (k jednatelům jako kolektivnímu orgánu viz blíže kapitola IV.), potom se k rozhodnutí o obchodním vedení společnosti vyžaduje souhlas většiny z nich, ledaže společenská smlouva stanoví jinak (např. společenská smlouva může stanovit, že k rozhodnutí o obchodním vedení společnosti se vyžaduje souhlas alespoň tří ze čtyř jednatelů apod.). V případě, že jednatele netvoří kolektivní orgán, zákon pro rozhodování o obchodním vedení nestanoví žádná formální pravidla.

Dle § 195 odst. 2 ZOK **není nikdo oprávněn udělovat jednatelem pokyny týkající se obchodního vedení** (tento zákaz se týká jak valné hromady, tak i případných ostatních orgánů – např. dozorčí rady, je-li ve společnosti zřízena). Tento zákaz úzce souvisí s povinností jednatele vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře. Aby této povinnosti mohl jednatel dostát, nelze jej omezovat pokyny třetích osob. Pokud by valná hromada nebyla spokojena se způsobem, jakým jednatel uskutečňuje obchodní vedení, má právo ho z funkce odvolat.

Výjimku ze zákazu udělovat jednatelem pokyny představuje ustanovení § 51 odst. 2 ZOK, dle kterého může jednatel **požádat valnou hromadu o udělení pokynu, který se týká obchodního vedení**. Nicméně i při využití tohoto postupu musí jednatel postupovat s péčí řádného hospodáře. V praxi to znamená, že jednatel je povinen v žádosti o udělení pokynu uvést všechny rozhodné skutečnosti a okolnosti, které jsou k požadovanému pokynu relevantní, a žádost formulovat poměrně konkrétně (např. kterou z předložených dvou smluv o prodeji nemovitosti je jednatel povinen uzavřít). Dle literatury by jednatel vůbec neměl žádat o pokyn, u kterého by měl při péči řádného hospodáře zjistit, že je pro společnost nevýhodný (viz Štenglová I., Havel B., Cileček F., Kuhn P., Šuk P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 138).

Podle § 184 odst. 1 ZOK je součástí pozvánky na valnou hromadu společnosti i návrh usnesení valné hromady, z čehož lze dovodit, že žádost o udělení pokynu by měla mít

formu návrhu usnesení valné hromady. Pokud by společnosti v důsledku následování pokynu vznikla újma a jednatel by se odvolával na to, že ke konkrétnímu jednání dostal pokyn valné hromady společnosti, avšak v žádosti o udělení pokynu by neuvedl všechny podstatné okolnosti, resp. je zatajil, nemohlo by být jeho jednání považováno za jednání s péčí řádného hospodáře a nesl by odpovědnost za vzniklou újmu (i přes udělení pokynu ze strany valné hromady).

Je otázkou, zda je valná hromada společnosti povinna o žádosti jednatele o udělení pokynu rozhodnout, či nikoli. Zákon takovou povinnost nestanoví, a bude tak zcela na rozhodnutí valné hromady, zda o návrhu rozhodne, či nikoli. Pokud valná hromada o návrhu vůbec nebude rozhodovat, pak musí jednatel o této otázce obchodního vedení rozhodnout sám (například smlouvu, jejíž uzavření požadoval schválit od valné hromady, uzavřít či neuzavřít). Valná hromada dále může návrh jednatele schválit – tj. jednatelem pokyn udělit nebo přijme rozhodnutí, že pokyn neschválí. Obojí rozhodnutí valné hromady musí jednatel respektovat, jinak by společnosti odpovídal za vzniklou újmu. Zákon nestanoví, zda valná hromada může návrh pokynu modifikovat. Domníváme se, že nikoli a že je vázána pokynem předloženým jednatelem (viz též Josková, L., Pravdová M., Dvořáková, E.: Nová společnost s ručením omezeným. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2018. s. 196).

1.2 Ostatní působnost a povinnosti jednatele

Jednatel dále zajišťuje **řádné vedení předepsané evidence a účetnictví** (§ 196 ZOK). V praxi to neznamená, že je povinen sám vést účetnictví společnosti. Je na něm, zda účetnictví povede sám (pokud má k tomu dostatečné odborné předpoklady), nebo zda zajistí vedení účetnictví interně (zaměstnanci společnosti) nebo prostřednictvím externího dodavatele. Z rozhodnutí NS sp. zn 29 Cdo 194/2011 vyplývá, že:

„...pověří-li statutární orgán vedením účetnictví jinou osobu, je jeho povinností nejen prověřit, zda jde o osobu kvalifikovanou, a vytvořit jí podmínky pro výkon funkce, ale také výkon svěřené působnosti efektivně kontrolovat.“

Jednatel má ze zákona řadu **dalších povinností souvisejících se správou společnosti**, a to zejména:

- zajistit vedení seznamu společníků;
- měnit společenskou smlouvu v návaznosti na rozhodnutí valné hromady, která vedou ke změně společenské smlouvy;
- vypracovávat aktuální znění společenské smlouvy a ukládat ho do sbírky listin obchodního rejstříku;
- zakládat do sbírky listin obchodního rejstříku požadované dokumenty;

Postavení jednatele

- poskytovat společníkům informace týkající se společnosti;
- rozhodovat o poskytnutí dobrovolného příplatku společníků do vlastního kapitálu (mimo základní kapitál) společnosti;
- svolávat valnou hromadu společnosti;
- účastnit se valné hromady společnosti;
- na základě příslušného rozhodnutí valné hromady rozhodovat o vyplácení podílu na zisku společníkům;
- rozhodovat o vyplacení záloh na podíl na zisku;
- podávat insolvenční návrh v případě, kdy je společnost v úpadku.

Pokud společnost vstoupí do likvidace, je jednatel povinen **jmenovat likvidátora** společnosti, ledaže společenská smlouva svěří tuto působnost valné hromadě (§ 190 odst. 2 písm. d) ZOK).

2. Jednatel a valná hromada

Valná hromada je nejvyšším orgánem společnosti. Její působnost vyplývá zejména z ustanovení § 190 zákona o obchodních korporacích.

Valná hromada rozhoduje o jmenování a odvolávání jednatele, současně schvaluje smlouvu o výkonu funkce jednatele a její případné změny a dále rozhoduje o odměňování jednatele (§ 59 odst. 2 a 3 a § 61 odst. 1 ZOK). Valná hromada schvaluje i případnou mzdu osob jednatele blízkých či jiné plnění, které jim společnost za jejich práci poskytuje (§ 61 odst. 3 ZOK).

Valná hromada schvaluje řádnou, mimořádnou, konsolidovanou, příp. i mezitímní účetní závěrku. Sestavení těchto závěrek je přitom povinností jednatele.

Valná hromada schvaluje smlouvu mezi jednatelem a společností o vypořádání újm, kterou jednatel společnosti způsobil (§ 53 odst. 2 ZOK). Valná hromada může jednatelem zakázat uzavření smlouvy, která má být uzavírána mezi společností a jednatelem, příp. mezi společností a osobami jednatelem blízkými (§ 56 odst. 2 ZOK), pokud by její uzavření nebylo v zájmu společnosti.

Jak již bylo uvedeno, valná hromada společnosti si může vyhradit rozhodování případů, které náleží do působnosti jiného orgánu společnosti, tj. i jednatelů (§ 190 odst. 3 ZOK), s výjimkou obchodního vedení. Pokud tak valná hromada hodlá učinit, měla by nejprve přijmout usnesení o tom, jaké rozhodování (o jaké otázce) si vyhrazuje, a poté dalším usnesením o této otázce rozhodnout.

Jednatel může valnou hromadu požádat o pokyn ve smyslu § 51 odst. 2 ZOK – viz výše k obchodnímu vedení.

3. Jednatel a společníci společnosti

Dle § 155 ZOK má společník právo na valné hromadě i mimo ni požadovat od jednatele společnosti **informace o společnosti**, nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech, jakož i další práva na poskytnutí informací v rozsahu stanoveném společenskou smlouvou.

Dle usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009, právo společníka na poskytování informací a zpřístupnění dokladů společnosti není zcela neomezené, ale zahrnuje pouze ty doklady a informace, které jsou potřebné k tomu, aby společník získal rozumný **přehled o záležitostech společnosti**. Mezi takové informace nepochybně patří zejména informace o rozsahu a základní struktuře majetku společnosti a o významnějších smlouvách, týkajících se nakládání s tímto majetkem. Přitom právo na zpřístupnění dokladů společnosti nesmí společník, stejně jako jakékoli jiné právo, vykonávat šikanujícím způsobem, tj. takovým způsobem, který by společnost omezoval v činnosti, případně jí způsoboval nepřiměřené náklady. Na druhou stranu ani společnost nesmí postupovat šikanujícím způsobem při odepření tohoto práva.

Sporné jsou názory na skutečnost, zda jednatel může společníkům poskytovat informace, které jsou předmětem obchodního tajemství. Zákon o obchodních korporacích v § 156 stanoví, že jednatelé mohou poskytnutí informace zcela nebo zčásti odepřít, jen pokud jde o utajovanou informaci podle jiného právního předpisu (myšleno zejména dle zákona o ochraně utajovaných informací) nebo o veřejně dostupnou informaci (např. ve vztahu k dokumentům založeným ve sbírce listin obchodního rejstříku). Z výše uvedeného usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009, vyplývá, že poskytnutí informací by neměla bránit skutečnost, že předmět informace je obchodním tajemstvím, a to z důvodu, že i na společníka společnosti dopadají důsledky porušení obchodního tajemství a povinnost loajality.

Společenská smlouva může dále právo společníků na poskytnutí informací rozšířit.

Společník může **zplnomocnit třetí osobu**, která není společníkem, aby za něj požadovala poskytnutí informací či předložení dokladů. Předpokladem je, že je zavázána ke stejné mlčenlivosti jako společník a tuto skutečnost společnosti prokáže (§ 155 ZOK). V praxi budou za tímto účelem zplnomocňováni auditoři, daňoví poradci či advokáti, kteří mají zákonem stanovenou povinnost mlčenlivosti. Není vyloučeno ani to, aby si společník smluvně zavázal k mlčenlivosti jinou osobu, která bude jeho právo uplatňovat.

Forma poskytování informací není zákonem stanovena. Společník může jednatele požádat o poskytnutí informací i ústně a nestanoví-li společenská smlouva jinak, může jednatel též informace ústně poskytnout. Společník je povinen ve své žádosti pouze dostatečně určitě vymezit, do jakého dokladu chce nahlédnout či poskytnutí jaké informace požaduje. Je to z důvodu, aby bylo možno zkontrolovat, zda tuto povinnost společnost již splnila, a také, aby nedocházelo k neúměrnému zatěžování společnosti.

Postavení jednatele

Z výše uvedeného usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009, též vyplývá, že pokud by si společník hodlal pořídit kopie zpřístupněných dokladů, musel by si takové kopie pořídit v místě, kde mu společnost nahlížení umožnila. Dle názoru Nejvyššího soudu je součástí práva společníka na zpřístupnění dokladů i **právo na pořízení jejich kopií** (za úhradu nákladů s tím spojených), pouze pokud má společnost k dispozici kopírku či podobné zařízení; pokud společnost takové zařízení nemá, musí si společník zajistit kopie sám (v dnešní době smart telefonů to pravděpodobně nebude činit větší problémy). Společnost přitom není povinna tyto doklady (resp. jejich originály) vydat společníkovi na určitou dobu ani za účelem pořízení jejich kopií.

Pokud by společnost odmítla požadované informace či doklady společníkovi poskytnout, může se společník obrátit na soud, a to do jednoho měsíce poté, co mu bylo poskytnutí informací (předložení dokladů) odmítnuto.

Společníci na rozdíl od jednatele nejsou povinni vůči společnosti vystupovat s péčí řádného hospodáře, nicméně jsou povinni se k ní chovat čestně a dodržovat společenskou smlouvu (§ 212 odst. 1 OZ). Tato povinnost je též označována jako **povinnost loajality** a zahrnuje v sobě mimo jiné povinnost jednat v souladu s dobrými mravy a zásadami poctivého obchodního styku, nezneužívat postavení ovládající osoby, nevyvíjet tlak na orgány společnosti a jejich členy a na zaměstnance, aby jednali v soukromém zájmu společníka a k újmě společnosti (viz Švestka J., Dvořák J., Fiala J. a kol., *Občanský zákoník, komentář*, svazek I, Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 651).

4. Jednatel a dozorčí rada

Dozorčí rada ve společnosti s ručením omezeným je „nepovinný“ orgán. Je zřizována pouze tam, kde to stanoví společenská smlouva, příp. zvláštní právní předpisy (§ 201 odst. 1 ZOK). V praxi je zřizování dozorčí rady u společnosti s ručením omezeným spíše výjimečné, a pokud, tak u větších společností.

Dozorčí rada je kontrolním orgánem společnosti a jejím hlavním úkolem je **dohlížet na činnost jednatelů**. Za tím účelem je oprávněna nahlížet do obchodních a účetních knih, jiných dokladů společnosti, účetních závěrek a kontrolovat tam obsažené údaje. Zákon přitom nestanoví, jakým způsobem by dozorčí rada měla svoji kontrolní činnost vykonávat. Bude záležet na znění společenské smlouvy, příp. na jednatelském řádu dozorčí rady. Dozorčí rada by především měla přezkoumat řádnou účetní závěrku, a to nejen s ohledem na to, zda účetní závěrka byla sestavena v souladu s příslušnými právními předpisy a při respektování účetních zásad, ale též s ohledem na to, zda účetnictví společnosti je vedeno řádně, věrně zobrazuje finanční situaci společnosti a její majetkové poměry.

Pokud společenská smlouva nestanoví jinak, pak **dozorčí rada dále:**

- podává za společnost žalobu na jednatele na náhradu újmy, kterou svým protiprávním jednáním způsobil společnosti, nebo na splnění povinnosti dle smlouvy o vypořádání újmy (ve smyslu § 157 až 159 ZOK),
- podává jednou ročně zprávu o své činnosti valné hromadě.

Vyjádření dozorčí rady je potřeba v případě, kdy má být jednatelem poskytnuto jiné plnění než které mu náleží dle smlouvy o výkonu funkce, právního předpisu či vnitřního předpisu schváleného valnou hromadou (§ 61 odst. 1 ZOK).

Dozorčí rada má svoji úlohu v rámci tzv. „**konfliktu zájmů**“. Pokud má být uzavírána smlouva mezi společností a jednatelem, příp. mezi společností a osobami jednatelem blízkými (§ 56 odst. 2 ZOK), je jednatel povinen tuto skutečnost oznámit ostatním jednatelům a dozorčí radě, pokud byla zřízena, jinak valné hromadě. Pokud by uzavření této smlouvy nebylo v zájmu společnosti, je dozorčí rada (vedle valné hromady), oprávněna plnění této smlouvy zakázat. Dozorčí rada by měla následně o přijatém oznámení informovat valnou hromadu, příp. o tom, že zakázala plnění smlouvy. Ke konfliktu zájmů viz blíže kapitola VIII.

Členem dozorčí rady nemůže být jednatel ani jiná osoba oprávněná jednat za společnost dle zápisu v obchodním rejstříku (např. prokurista).

Člen dozorčí rady má podobné postavení jako jednatel, je povinen postupovat s péčí řádného hospodáře (§ 159 odst. 1 OZ), podobně jako u jednatele se na něj vztahují pravidla o konfliktu zájmů (§ 55 a násl. ZOK) a zákaz konkurence (§ 201 odst. 4 a § 199 ZOK), platí na něj stejná pravidla ohledně smlouvy o výkonu funkce a odměňování (§ 59 až 61 ZOK).

5. Jednatel a ostatní orgány

Společenská smlouva může zřídit další orgány vedle jednatele, valné hromady a dozorčí rady, např. dříve povinný výbor pro audit. Podmínkou je, že svojí působností nezasahují do působnosti ostatních orgánů společnosti (jednatele, valné hromady a dozorčí rady).

6. Jednatel a likvidátor

Pokud společenská smlouva nestanoví jinak (nesvěří tuto působnost valné hromadě), rozhoduje o jmenování likvidátora jednatel. Stejně jako u jednatele vzniká funkce likvidátora již okamžikem jeho jmenování. Dle § 193 občanského zákoníku likvidátor okamžikem svého jmenování nabývá působnost statutárního orgánu, tj. jednatele. Po dobu likvidace

Postavení jednatele

tedy za společnost navenek nejedná jednatel, ale likvidátor. Zástupčí oprávnění likvidátora je však omezeno na jednání za účelem dokončení likvidace společnosti.

Na likvidátora tak přecházejí následující oprávnění a povinnosti jednatele:

- zajišťuje vedení účetnictví,
- svolává valnou hromadu,
- vede seznam společníků,
- poskytuje společníkům informace,
- předkládá valné hromadě ke schválení účetní závěrky.

Nicméně jmenováním likvidátora funkce jednatele nezaniká. Jednatel bude jmenovat a volit likvidátora (pokud tato působnost nebude svěřena valné hromadě). Jednatel bude též dočasně vykonávat působnost likvidátora v případě, že jeho funkce zanikne, a to po dobu, než bude jmenován likvidátor nový. Domníváme se též, že jednatel bude povinen sestavit mimořádnou účetní závěrku ke dni předcházejícímu vstupu společnosti do likvidace (viz též Josková, L., Pravdová M., Dvořáková, E.: Nová společnost s ručením omezeným. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2018. s. 215).

Likvidátor má též podobné postavení jako jednatel, je povinen postupovat s péčí řádného hospodáře (§ 193 OZ). Z povinnosti jednat s nezbytnou loajalitou, která je jedním z aspektů péče řádného hospodáře, se dovozuje, že na likvidátora se vztahují také pravidla o konfliktu zájmů (§ 55 a násl. ZOK) a zákaz konkurence (§ 199 ZOK), viz též Josková L., Pravdová M., Zachardová L., Likvidace obchodních společností, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 47 a 48.

7. Jednatel a prokura

Prokura je zvláštní druh plné moci, kdy prokurista je ze strany podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku zmocněn ke všem právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky, a to i v případě, že jinak se k těmto jednáním vyžaduje zvláštní plná moc (§ 450 OZ). Prokura v sobě nezahrnuje oprávnění zcizovat a zatěžovat nemovitosti, ledaže by to v ní bylo výslovně uvedeno.

Udělování a odvolání prokury náleží jednatele, a to v souladu s jeho „zbytkovou“ působností. Valná hromada svým rozhodnutím „pouze schvaluje“ udělení a odvolání prokury.

Z výše uvedeného vymezení prokury jako zvláštní plné moci vyplývá vztah jednatele a prokuristy. Jednatel je statutární orgánem společnosti a ze zákona je oprávněn zastupovat společnost ve všech věcech. Naproti tomu **prokurista jedná za společnost jako smluvní zástupce a rozsah jeho zástupčího oprávnění je omezen**. Z těchto závěrů vyšel i Nejvyšší soud ve svém usnesení 29 Cdo 387/2016, kde došel k závěru, že zástupčí oprávnění členů

Postavení jednatele a vztah k ostatním orgánům

statutárního orgánu nelze vázat na společné jednání dalších osob, které nejsou členy statutárního orgánu (např. prokuristy). Nejvyšší soud tak odmítl, že by právně přístupným způsobem jednání za společnost bylo společné jednání jednatele a prokuristy, jako je to obvyklé např. v sousedním Německu. Možné společné jednání prokuristy jednatele tak může být pouze vnitřním omezením jednatele, které však nemá účinky vůči třetím osobám.

II. Předpoklady vzniku funkce, vznik a zánik funkce

Jednatel, jakožto statutární orgán společnosti s ručením omezeným, je hlavním výkonným orgánem společnosti. Jednatel rozhoduje o obchodním vedení společnosti, zastupuje společnost navenek vůči třetím osobám, vstupuje za společnost do smluvních vztahů, je osobou, která podává společníkům společnosti informace o společnosti. Je zjevné, že jednatel je klíčovou osobou ve společnosti, a není proto divu, že zákonodárce stanoví pro výkon funkce podmínky a požadavky, které musí splňovat každý, kdo vykonává funkci jednatele nebo má být jednatelem zvolen. Jedná se o tzv. předpoklady vzniku funkce.

Podmínkám a předpokladům vzniku a výkonu funkce jednatele, jakož i způsobu vzniku a zániku funkce jednatele se bude věnovat tato kapitola.

1. Předpoklady vzniku a výkonu funkce

Základním předpokladem vzniku funkce je **souhlas osoby**, která se má stát jednatelem. Ačkoli nezbytnost souhlasu osoby s výkonem funkce není jednoznačně vyjádřena v zákoně, vyplývá implicitně z podstaty věci: výkon funkce je spojen se značným množstvím povinností, a dokonce s osobní odpovědností za výkon funkce; porušení povinností (porušení péče řádného hospodáře, porušení povinnosti loajality) má pro jednatele závažné důsledky, které mohou významně zasáhnout do jeho osobní sféry. Tuto odpovědnost na sebe jednatel musí přijmout dobrovolně a se svým ustanovením do funkce souhlasit. Souhlas je také podmínkou jeho zápisu do obchodního rejstříku (§ 12 ZVR). Přestane-li jednatel chtít vykonávat funkci, může ze své funkce odstoupit. Odstoupení nicméně podléhá zákonným omezením (blíže v kapitole 5.2).

Další předpoklady vzniku funkce jednatele ve společnosti s ručením omezeným lze najít v zákoně o obchodních korporacích a v občanském zákoníku. Zákonnými předpoklady vzniku funkce jsou:

- svéprávnost (§ 152 odst. 2 OZ ve spojení s § 15 odst. 2 OZ);
- bezúhonnost ve smyslu živnostenského zákona (§ 46 odst. 1 ZOK ve spojení s § 6 odst. 2 ŽZ);
- neexistence překážek provozování živnosti (§ 46 odst. 1 ZOK ve spojení s § 8 ŽZ); a

Postavení jednatele

- absence rozhodnutí soudu o vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce (§ 63 a násl. ZOK).

Za další z podmínek výkonu funkce je některými považována také absence úpadku podle § 153 občanského zákoníku (srovnej Josková, L., Pravdová, M. a Dvořáková, E., *Nová společnost s ručením omezeným: právo, účetnictví, daně*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 2018. Právo pro praxi.).

Podle občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích má jednatel, příp. osoba, která má do funkce jednatele být zvolena, dále širokou informační povinnost vůči společnosti ve vztahu k předpokladům pro výkon funkce.

Od 1. ledna 2014, kdy vstoupil v účinnost nový občanský zákoník a zákon obchodních korporací, může být jednatelem také právnická osoba, typicky se bude jednat o jinou obchodní korporaci (§ 154 OZ). **Je-li jednatelem právnická osoba, musí tato právnická osoba zmocnit fyzickou osobu, která ji bude jako jednatele zastupovat.** Pokud žádnou fyzickou osobu nezmocní, zastupuje právnickou osobu člen jejího statutárního orgánu. Jak právnická osoba, tak její zástupce se zapisují do obchodního rejstříku.

Předpoklady vzniku funkce a podmínky výkonu funkce jednatele se uplatní také pro jednatele – právnickou osobu. Nadto aby nedocházelo k obcházení zákonných požadavků pro výkon funkce jednatele, **platí pro zástupce právnické osoby stejné požadavky a předpoklady pro výkon funkce stanovené zákonem jako pro jednatele – fyzickou osobu.**

Příklad:

Valná hromada společnosti První, s.r.o. zvolila novým jednatelem společnosti společnost Management, s.r.o. Jediným jednatelem společnosti Management, s.r.o. je Karel Novák. Společnost Management, s.r.o. nezmocnila žádnou osobu, aby ji zastupovala jako člen statutárního orgánu společnosti První, s.r.o., bude ji proto při výkonu funkce zastupovat její jednatel, Karel Novák. Do obchodního rejstříku tedy bude zapsána na pozici jednatele společnosti Management, s.r.o., zároveň bude do kolonky „při výkonu funkce zastupuje“ zapsán Karel Novák.

1.1 Svěprávnost

Základním předpokladem k výkonu funkce, který zákon stanoví pro členy volených orgánů právnických osob (a tedy i jednatele), je plná svěprávnost (§ 152 odst. 2 OZ). Podmínka svěprávnosti platí jak pro jednatele – fyzickou osobu – tak i pro zástupce právnické osoby.

Svěprávností se rozumí způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (tzv. právně jednat) (§ 15 odst. 2 OZ). Plně svěprávným se člověk stává zpravidla dovršením osmnáctého roku věku. Ve výjimečných